

Važnost prijelaznih objekata tijekom prijelaza iz obitelji u dječji vrtić

Kršulj, Viktoria

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:665805>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-07**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Viktorija Kršulj

Važnost prijelaznih objekata tijekom prijelaza iz obitelji u dječji vrtić

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2022.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Važnost prijelaznih objekata tijekom prijelaza iz obitelji u dječji vrtić

ZAVRŠNI RAD

Predmet: Razvojna psihologija

Mentor: prof. dr. sc. Sanja Tatalović Vorkapić

Student: Viktorija Kršulj

Matični broj: 0299013475

**U Rijeci,
srpanj, 2022.**

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

„Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da sam diplomski rad izradila djelomično samostalno, uz preporuke i savjetovanje s mentorom. U izradi rada pridržavala sam se Uputa za izradu diplomskog rada i poštivala odredbe Etičkog kodeksa za studente/studentice Sveučilišta u Rijeci o akademskom poštenju. S obzirom na to da rad nisam izradila u potpunosti samostalno, za bilo koju vrstu diseminacije rezultata iz ovog istraživanja moram prethodno imati suglasnost mentora“.

Potpis studentice:

Viktorija Kršulj

ZAHVALE

Ovu zahvalu voljela bih posvetiti svima koji su vjerovali u mene, bili uz mene i podržavali me na putu ka rastu, razvijanju i sazrijevanju. Svaki trud, rad i upornost uvijek se isplati, tim primjerom kao i najboljim modelom zahvalila bih se prvenstveno svojoj mentorici, prof. dr. sc. Sanji Tatalović Vorkapić na bezuslovnoj podršci, neizmjernom razumijevanju na svakoj “stepenici” suradnje ali i količini dobrote i čovječnosti.

Zahvaljujem se i svom dečku Marku koji je tijekom cijelog mog perioda studiranja bio velika motivacija, inspiracija i uvijek čvrsta ruka. Hvala ti što si vjerovao u mene i onda kada ja to nisam i gurao me naprijed. Veselim se svakom novom uspjehu i daljnjim naprecima.

Hvala i mojoj najboljoj prijateljici Dori koja je svaku skriptu, svake natuknice, svaki savjet ali najvažnije od svega, svaku lijepu riječ dijelila samom u ove tri godine studiranja. Toliko pažnje, razumijevanja i podrške si mi dala. Sve moje obveze ne bi bile izvedive da nije bilo tvoje dobrote, nesebične volje za pomaganjem i razumijevanja koje mi najviše znači. Hvala i mojim curama, Victoriji i Tari, bez Vas moji fakultetski dani ne bi bili jednaki. Hvala i mojoj Lei i Karli na uvijek hvalevrijednim savjetima i podršci u svemu, mojoj Matei i Gaji koje su bile veliki dio mog studiranja i učenja kao i neizostavna podrška u svakom trenutku.

Naposljetku, ali ne i manje važno, hvala mojoj obitelji i cijeloj obitelji Blažić na uvijek prisutnoj podršci, ljubavi, razumijevanju i lijepim riječima. Uz Vas i Vašu podršku vjerujem da ću se i dalje nastaviti razvijati i učiti kako postati dobar i kvalitetan čovjek u životu, baš poput Vas.

Hvala Vam svima još jednom od srca.

SAŽETAK

Prijelazni objekti predstavljaju jedan od sastavnih dijelova cjelokupnog procesa prijelaza i prilagodbe tijekom rane, predškolske i školske dobi. Njihova osnovna funkcija je olakšavanje prijelaza iz obitelji u vrtić/školu, s obzirom na značajan pozitivan efekt na socijalno-emocionalnu dobrobit djece tijekom prijelaza i prilagodbe. Stoga je važno proučiti percepciju roditelja o njihovoj važnosti i primjeni. U svrhu ovog završnog rada provedeno je istraživanje prigodno odabranom uzorku N=100 roditelja ustanove za rani i predškolski odgoj u općini Lovran. Roditelji su rezultatima prikazali pozitivnu percepciju o važnosti prijelaznih objekata u životu njihove djece. Temeljem ankete i njezinih rezultata vidljivo je često korištenje prijelaznih objekata kao i njihova raznovrsnost od plišanaca, autića i bagera, krpica, duda i boca pa sve do najraznovrsnijih igračaka. Premda provedeno istraživanje ima svoje nedostatke, ono pruža značajne implikacije za praksu.

Ključne riječi: prijelazni objekti, djeca rane i predškolske dobi, roditelji, prijelaz, dobrobit

Summary

Transitional objects represent one of the fundamental part of the overall transition process of children adaptation during their early, preschool and school age. Their main function is to facilitate the children's transition from family to kindergarten or school and to effect positively on children's social and emotional welfare during the transition and adaptation. Therefore, it is necessary to examine the importance and implementation of transitional objects from a parent perspective. A convenience sample is collected using the online questionnaire (N=100) from the parents of children which attend the Kindergarten Lovran. The results have shown the positive perception of the importance of transitional objects from a parent point of view. According to the parents, there is a large diversity of the transitional objects used by children, such as stuffed toys, toy cars, pacifiers, bottles, dummies etc. Even though this study has some limitations, its practical implications are very strong.

Keywords: transitional objects, children of early and preschool age, parents, transition, welfare

Sadržaj

UVOD	1
PRIJELAZ DJECE IZ OBITELJSKOG DOMA U DJEČJI VRTIĆ	2
Teorijska gledišta na prijelaz djece iz obiteljskog doma u dječji vrtić	3
DEFINIRANJE PRIJELAZA I NJEGOVE DETERMINANTE	5
ODNOSI RODITELJ-ODGAJATELJ, RODITELJ-DIJETE I DIJETE-ODGAJATELJ	7
Odnos roditelj - odgajatelj.....	7
Odnos roditelj - dijete.....	8
Odnos odgajatelj - dijete.....	8
VAŽNA ULOGA OBITELJI PRI PRIJELAZU	10
VAŽNOST PRIJELAZNIH OBJEKATA	11
CILJ ISTRAŽIVANJA, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA	13
METODA	14
Ispitanici.....	14
Mjerni instrument	18
Postupak	18
REZULTATI I RASPRAVA	20
ZAKLJUČAK	27
LITERATURA	28

UVOD

Vrijeme prijelaza i prilagodbe na novu sredinu vrlo je dinamičan i izazovan period u životu svakog djeteta, ali i njegovog roditelja. Prilikom prvog susreta s prijelazom u životu djeteta rane dobi, potrebno je imati na umu kako ono ima snažan utjecaj na djetetovu psihološku dobrobit te strategije koje će dijete kasnije koristiti u periodima raznih prilagodbi i prijelaza (Velan i Tatalović Vorkapić, 2020). Iz spomenutih razloga važno je osvrnuti se na kvalitetu i način na koji će se dijete suočiti s prilagodbom na dječji vrtić kako bi se djetetu omogućila adekvatna podrška te osjećaj sigurnosti.

Prilikom odabira teme razmišljala sam o boljem upoznavanju s materijom prijelaza kao takvom, smatrajući je veoma zanimljivom i važnom u praksi kao budućem odgajatelju. Radi nedostatka istraživanja upravo na ovu temu odlučila sam svojim istraživanjem pridonijeti praksi o iskustvima i važnosti prijelaznih objekata iz aspekata roditelja u iskustvu s vlastitim djetetom.

Ovaj rad bit će strukturiran na način da će se prikazati prijelaz djece iz obiteljskog doma u dječji vrtić te teorijska gledišta na prijelaz djece iz obiteljskog doma u dječji vrtić, potom će potom će se definirati prijelaz i objasniti važnost prijelaznih objekata, spomenut će se odnosi između roditelja i odgajatelja, roditelja i djeteta te djeteta i odgajatelja kao i sama važnost obitelji pri prijelazu. Naposljetku će se prikazati cilj, problemi i hipoteze istraživanja uz metode (ispitanici, mjerni instrument i postupak) te rezultat i raspravu.

PRIJELAZ DJECE IZ OBITELJSKOG DOMA U DJEČJI VRTIĆ

Prema Rimm-Kaufman i Pianta (2000) razdoblje prijelaza promatramo kao vrlo zahtjevan period promjene i kretanja iz određene okoline u drugu ili od određenog identiteta u drugi. Prva i ključna promjena u životu svakog djeteta je prijelaz iz obiteljskog doma u dječji vrtić. Autori također ističu prve godine provedene unutar odgojno-obrazovne ustanove kao ključne te najosjetljivije (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000). Ovo razdoblje smatra se veoma kritičnim jer u velikoj mjeri utječe na jačinu djetetove reakcije u novoj okolini, odnosno novoj situaciji (Tatalović Vorkapić, 2019). Prijelaz, točnije prijelazno razdoblje unutar obitelji ima određene karakteristike te različit utjecaj, kako na dijete tako i na njegove roditelje, ali i odgajatelje koji su također pomagači u čitavom procesu. Shodno tomu jednak osjećaj javlja se prilikom prvog stvarnog i ozbiljnog odvajanja djeteta od njihovog roditelja te odlaska u nepoznato okruženje napuštajući obiteljski dom (Tatalović Vorkapić, 2019). Autori Griebel i Niesel (2003) ističu kako je vrijeme prilagodbe i prijelaza, vrijeme različitih promjena poput suočavanje s teškim trenucima i emocijama, javljanja različitih promjena u identitetu i razvoju kompetencija.

Prema autorima Rimm-Kaufman i Pianta (2000) važno je istaknuti ekološki i dinamički model prijelaza koji se temelji na Bronfenbrennerovom modelu ekoloških sustava. Ovim modelom prijelaza zorno je iskazano kako povezanost između djeteta, njegovih roditelja, te dječjeg vrtića zajedno s vršnjacima i okolinom, tvore dinamičnu mrežu odnosa (Bronfenbrenner, 1979). Njome se na direktan i indirektan način djeluje na djetetov prijelaz u ustanovu za rani i predškolski odgoj. Također, ističe se kako takvi odnosi mogu imati pozitivnog, ali i negativnog utjecaja na proces prilagodbe u vrtiću i na odnose unutar odgojno-obrazovne skupine. Prema Tatalović Vorkapić (2019) razaznajemo neke od čimbenika koji na veoma izravan način utječu na sam proces prilagodbe djeteta na novu sredinu unutar dječjeg vrtića, oni su povezani s: različitim pojedinostima ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje kao i pojedinostima ili karakteristikama roditelja i odgajatelja te njihovog sveukupnog pogleda na stres i nelagodne situacije. Prijelazno razdoblje period je u kojem na dijete mogu utjecati intra-personalni (osobnost, percepcija i djetetovo ponašanje) i inter-personalni čimbenici (odnosi s obitelji, odgajateljima i vršnjacima) kao i dob djeteta, odnosi i privrženost s roditeljima, kultura obitelji u kojoj je dijete odgajano te potencijalna darovitost kod djeteta ili teškoća u razvoju (Bronfenbrenner, 1979).

Teorijska gledišta na prijelaz djece iz obiteljskog doma u dječji vrtić

Prijelaz djeteta iz obitelji u odgojno-obrazovnu ustanovu možemo promatrati pomoću socio-kulturalne teorije Vigotskog koji kazuje kako se uvjerenja i običaji, vrijednosti i kultura prenose komunikacijom i međusobnom suradnjom na dijete (Berk, 2008). Prema Vigotskom, na roditelje gledamo kao na pomoćnike djeci u borbi prilikom trenutaka u novim izazovima. Prijelaz djeteta također možemo promatrati pomoću Bronfenbrennerovog modela ekoloških sustava (Bronfenbrenner, 1979). Prema Bronfenbrenneru (1979), dijete je smješteno u središtu oko kojeg se nalazi okolinapodijeljena u četiri kruga: mikrosustav, mezosustav, egzosustav i makrosustav. Mikrosustav označava djetetov odnos u okviru obiteljskog doma i vrtića, točnije svaki odnos s roditeljima i odgajateljima. Iskazuje roditeljevu važnost pri olakšavanju procesa prijelaza kod djeteta. Mezosustav označava odnose između mikrosustava unutar obitelj te mikrosustava dječjeg vrtića te njihov suodnos i međusobno djelovanje. Kazuje nam koliku važnost i povezanost ima djetetov način ponašanja i ophođenja s načinom ponašanja u vrtiću. Unutar mezosustava u središtu zbivanja nalazi se sama interakcija između roditelja i djeteta koja nam kazuje kako ona može imati utjecaj na odnos odgajatelja i djeteta, ali i obratno. Velika promjena u životu svakog djeteta pri prijelazu događa se u trenucima upoznavanja sa sustavom koji nije njihova obitelj (Berk, 2008). Takvi trenutci mogu biti nelagodni za dijete, no svakako ovise i o djetetovoj ličnosti i intelektualnim sposobnostima kao i okolini kojom je okruženo. Bronfenbrenner omogućio je i postavio temelj za perspektivu dinamičnih sustava koja nam otkriva ponašanje djeteta u razdobljima prilagodbe i prijelaza (Berk, 2008).

Prema Rimm-Kaufman i Pianta (2000) razlikujemo četiri teorijske perspektive povezane s periodima prijelaza:

- 1) Model dječjih utjecaja - Model uzima karakteristike djeteta kao primarni čimbenik u razumijevanju prilagodbe na novo okruženje, na odgojno-obrazovnu ustanovu. Tako će djetetova kognitivna spremnost i inteligencija, jezična sposobnost, temperament i materijalni status imati važnu ulogu u predviđanju djetetove prilagodbe na vrtić. Model utjecaja djeteta usmjeren je na dijete i ne uzima u obzir utjecaj dječjeg društvenog okruženja, odnosno utjecaj na ponašanje djeteta u vrtiću.
- 2) Model direktnih utjecaja - Model promatra karakteristike djeteta, te njegove neposredne utjecaje - obitelj, vrtić, vršnjaci, susjedi, kao utjecaje na njegovu prilagodbu

vrtiću. Kako bi djetetova prilagodba tekla što nesmetanije, važna je i vrtićka okolina, kvalitetna i razvojna prilagodljivost vrtićke sredine, veličina dnevnog boravka, vršnjački odnosi i djetetovo poznavanje djece u skupini. Možemo reći kako ovaj model sagledava različite okolišne i ekološke karakteristike za vrijeme prijelaza djece iz obiteljskog doma u dječji vrtić.

3) Model indirektnih utjecaja –Model sagledava indirektnu i direktnu utjecaje različitih konteksta na djetetove kompetencije te dvosmjernu komunikaciju između djeteta i njegovog okruženja. Indirektni utjecaji kazuju nam o važnosti obitelji, vrtiću, brizi o djetetu, vršnjacima te općenito o njihovim međusobnim interakcijama kao važnim faktorima. Ovaj model ističe važnost obitelji i međusobne suradnje obitelji i odgajatelja koji će tako pružiti podršku pri prijelazu, sigurnost i efikasnost samog procesa.

4) Model dinamičnih utjecaja –Ovaj model promatra prijelaze iz obiteljskog okruženja u vrtić tako da kod djeteta pomoću dinamičnih, direktnih i indirektnih utjecaja stvara dojam o prijelazu. Ekološki i dinamični model prijelaza u glavni cilj stavlja razvitak odnosa tijekom duljeg perioda te se time ovaj model razlikuje od prethodnih. Moglo bi se reći kako period prijelaza iz obitelji započinje zapravo godinu dana prije službenog polaska u dječji vrtić te se proteže kroz cijelu prvu godinu boravka. Ondje pronalazimo snažnu poveznicu važnosti dobre komunikacije i suradnje roditelja i odgajatelja.

Kada govorimo o odnosu djeteta, obitelji i odgajatelja, tada vidimo potrebu i značenje važnosti u zajedničkim ciljevima, jasnoj usmjerenosti ka razvoju i dobrobiti djeteta kao i svakodnevnom kontaktu i međusobnom rastu i razvoju (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000). Ekološki i dinamični proces prijelaza prikazuje nam razdoblje prijelaza kao isprepletenu vezu odnosa između djeteta i konteksta obitelji, vrtića, vršnjaka te njihove promjene, rasta i razvoja.

DEFINIRANJE PRIJELAZA I NJEGOVE DETERMINANTE

Vrijeme prijelaza možemo definirati kao „*Proces promjene koji se doživljava kada djeca (i njihove obitelji) prelaze iz jednog okruženja u drugo u vrijeme kada se dijete potpunije uspostavlja kao član novog okruženja. Obično je to vrijeme intenzivnih i ubrzanih razvojnih zahtjeva koji su društveno regulirani.*“ (Fabian i Dunlop, 2002:3). Uzimajući u obzir kako razdoblje prijelaza može biti vrlo nelagodna životna situacija, kako za djecu tako i za njihove roditelje, od izuzetne je važnosti promotriti sve značajne aspekte prijelaza kako bi se omogućila kvalitetna podrška. Autori Rimm-Kaufman i Pianta (2000) ističu četiri teorijska modela u razdoblju prijelaza iz obitelji u dječji vrtić. Prvi teorijski model pomno opisuje karakteristike djeteta kao primarnog čimbenika u razumijevanju njegovog prijelaznog razdoblja. Drugi teorijski model, model izravnih učinaka u razumijevanju djetetovog prijelaza, također uzima u obzir važnu ulogu društvenog konteksta. Nadalje, treći teorijski model, model neizravnih učinaka, fokusira se na interakcije između društvenih konteksta, njihove veze i interakcije. Konačno, četvrti i najnoviji teorijski model, nazvan Ekološki i dinamički model prijelaza, naglašava važnost dječjih izravnih i neizravnih utjecaja, kao i interakcije između društvenih konteksta, te se, za razliku od prva tri modela, usredotočuje na razumijevanje mogućnosti promjene u svim odnosima tijekom vremena (Tatalović Vorkapić, 2022). Poput Bronfenbrennerovog modela ekosustava (1979.), kojeg se smatra pretečom suvremenog ekološko-dinamičkog modela prijelaza, i ovaj model prijelaza stavlja dijete u središte promjena unutar njegovog mikro okruženja (odnosno obitelji), te unutar makro okruženja koje se sastoji od vršnjaka, odgajatelja i društva (Tatalović Vorkapić, 2022). Unutarnji i vanjski čimbenici značajno utječu na kvalitetu ishoda prijelaza djeteta tijekom djetinjstva. Tijekom prijelaza dijete prolazi kroz proces prilagodbe novom prostoru, instituciji i situaciji te je okruženo novim i nepoznatim ljudima kao i djecom. Suvremena istraživanja naglašavaju presudnu važnost karakteristika vrtića, organizacije u pružanju podrške djeci i obitelji tijekom prijelaza i prilagodbe, profesionalnih (kompetencija) i osobnih karakteristika odgajatelja (stavovi, osobine ličnosti, osobna iskustva) (Tatalović Vorkapić i Katić, 2019).

Stoga je trajanje prilagodbe u novonastaloj situaciji tijekom prijelaza uvjetovano nizom različitih čimbenika. U tom razdoblju dijete može pokazivati neka neobična ponašanja, ali ona su obično prolazna, upravo zato što dijete gubi svoj identitet u novoj situaciji dok ima poteškoća u pronalaženju novog identiteta ili nove uloge, tako pokušava izraziti svoju frustraciju i nezadovoljstvo (Tatalović Vorkapić, 2022). Ova ponašanja su često upadljiva i manifestiraju se

kroz plač, viku, protestiranje, ljutnju, odbijanje kontakta s odgojiteljima, bacanje na pod, povlačenje od drugih sa svojim prijelaznim objektom (duda, mekana igračka, deka itd.), agresijom i slično. Osim emocionalnih reakcija, djeca mogu doživjeti i somatske reakcije poput povraćanja, bolova u trbuhu ili glavobolje (Mašković i sur. 2018). Iz navedenih razloga, odgajatelj je ključna osoba koja će djetetu pružiti podršku i pomoć u svladavanju prilagodbe u jaslicama/vrtiću na način koji će osigurati sigurno okruženje i atmosferu povjerenja (Mihic, 2016). Ove su reakcije česte u procesu prilagodbe i treba imati na umu da su u većini slučajeva prolazne. Štoviše, završetkom prilagodbe smatra se razdoblje kada dijete počinje spontano izražavati svoje osjećaje, sposobnosti i misli, stupati u interakciju s okolinom i izražavati pozitivne emocije (Tatalović Vorkapić, 2022).

ODNOSI RODITELJ-ODGAJATELJ, RODITELJ-DIJETE I DIJETE- ODGAJATELJ

Odnos roditelj - odgajatelj

Svi odrasli, bilo roditelji u okviru obiteljskog doma ili odgajatelji u okviru vrtića, imaju veoma važnu ulogu pri prijelazu djece iz obiteljskog doma u dječji vrtić ili školu (Rimm-Kaufman i Pianta, 2000). Važno je promatrati svakog ponaosob, kako djecu tako i odrasle, te uočavati i uvažavati međusobne razlike i gledišta na odgoj i obrazovanje ili specifično na prijelaze kod djece. Autorica Tatalović Vorkapić (2012) ističe kako na odgojno-obrazovnu praksu odgajatelja ne utječe samo ono što odgajatelji znaju, već i ono što jesu. Važno je promišljati o utjecaju njihovih stavova, stilova života, vrijednosti, ali i osobina ličnosti na kvalitetu rada i podršku pri prijelazu djeteta u vrtić.

Kada govorimo o važnosti odnosa roditelja i odgajatelja, tada je važno istaknuti međusobni partnerski odnos kao temelj kvalitete odnosa unutar ustanova za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (NKRPOO, 2014). Kao i u većini međuljudskih odnosa, dobra komunikacija vodi k uspjehu i razvitku željene kvalitete, međusobnog uvažavanja i poštovanja. Uključenost roditelja u rad vrtića omogućuje stvaranje jasnijeg stava o radu vrtića u cijelosti kao i o osoblju unutar istog (Miljak, 2015). Takav način odnosa omogućuje stvaranje konkretnijeg i kvalitetnijeg zajedništva između roditelja i odgajatelja, ali i njihove uloge u razvoju djeteta. Prema Mašković i sur. (2018) neki od načina na koji se mogu razvijati partnerski odnosi između odgajatelja i roditelja su: svakodnevna razmjena informacija, individualni razgovori, kreativne radionice, roditeljski sastanci, tematske radionice, kutići za roditelje, različita druženja roditelja, djece i odgajatelja, dolazak roditelja u skupinu, zajednički mail, grupe na mobitelima, evaluacije i ankete. Roditelji vjeruju kako su boravkom u skupini njihovog djeteta pomogli u procesu razvoja i stvaranja osjećaja dodatne sigurnosti i povjerenja kao i samomolakšavanju upoznavanja novog okruženja i prilagodbe na nove uvjete življenja unutar odgojno-obrazovne skupine (Jukić Lušić i Karabatić, 2003).

Odnos roditelj - dijete

Dijete prvi i najvažniji odnos stvara unutar svoje obitelji. Već pri rođenju roditelj ostvaruje komunikaciju s djetetom te razvija mehanizam privrženosti. Pojam privrženosti može se objasniti kao osjećaj snažne emocionalne povezanosti koji je prisutan između djeteta i njegovog primarnog skrbnika (Klarin, 2006). Figura privrženosti ili spomenuti primarni skrbnik djeteta, predstavlja sigurnost i utočište ostvareno prepoznavanjem djetetovih potreba i odgovorom na iste kao i prepoznavanjem prisutne nelagode od strane djeteta te pružanja predviđene zaštite i sigurnosti (Tatalović Vorkapić, 2020).

Prirodno je i normalno razumjeti kako će dijete u situacijama straha od nove okoline ili novih lica donositi različite stvari ili trčati po utjehu upravo svom primarnom skrbniku. Valja istaknuti kako je od osobite pomoći, ali i važnosti ukoliko primarni skrbnik ima pozitivan stav prema novim situacijama i nepoznatim ljudima. Takva karakteristika uvelike pridonosi lakšoj prilagodbi na novu okolinu u situacijama prijelaza. Djetetu će na taj način biti uvelike olakšan prijelaz jer će se kultura obiteljskog okruženja prenijeti u kulturu vrtića odnosno jaslica u koje dijete dolazi (Vujičić, 2011). Iz svega navedenog dalo bi se razabrati kako je odnos s primarnim skrbnikom temelj za razvoj privrženosti o čemu će ovisiti i sam proces adaptacije djeteta na vrtić i suživot u cjelokupno novoj zajednici.

Prema istraživanju autorice Mary Ainsworth ističe serazlikovanje triju tipova privrženosti, oni su: obrazac sigurne privrženosti, izbjegavajuće privrženosti te ambivalentne privrženosti (Reić-Ercegovac, 2015). Djeca koja pokazuju sigurnost u sebe istražujući svijet oko sebe te ona koja su kompetentna imaju vrlo dobro razvijenu sigurnu privrženost (Grossman i sur, 1999, Davies, 2004, prema Petani, 2011). Riječ je o djeci koja imaju na umu kako je njihov primarni skrbnik uvijek tu za njih, kako vjeruje u njih i njihove poduhvate. Riječ je također i o djeci tijekom svojih aktivnosti duže održavaju koncentraciju i usmjerenost ka određenom zadatku. Petani (2011) također kazuje kako postoje i veoma uznemirena i anksiozna djeca čije osjećaje opravdava prisutnost nesigurnosti u njihov objekt privrženosti. Nisu sigurni hoće li njihov objekt privrženosti primijetiti njihove potrebe te je li im u potpunosti na raspolaganju.

Odnos odgajatelj – dijete

Odnos roditelja i djeteta veoma je važan i neizbježan. Snažna emocionalna povezanost koju dijete uspostavi sa svojim primarnim skrbnikom predstavlja model pomoću kojeg dijete

uspostavlja kontakt s okolinom u kojoj živi, raste i razvija se (Petani, 2011). Koliko će isti biti kvalitetan ovisi o njihovoj privrženosti i međusobnom povjerenju. Autorica Ljubetić (2012) ističe kako dijete velik dio svojeg predškolskog života provede u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje, stoga odgajatelji također čine značajnu ulogu u životu djeteta. Važno je istaknuti kako dijete ulaskom u vrtić susreće brojna nova lica te tako stupa u kontakt i sa svojim vršnjacima, ali i brojnim novim odraslim licima (Babić, Irović i Kuzma, 1998).

Prema Došen-Dobud (2004), na odgajatelja se gleda kao na stručnu osobu koja svojim znanjem tvori kvalitetnog modela djetetu, predstavlja sekundarnu figuru privrženosti te se trudi djetetu osigurati pozitivan stav o sebi, svom vrtiću, prijateljima i ostalim odgajateljima. Za rad s djecom potrebna je ogromna količina ljubavi i emocionalne bliskosti s djecom. Također, način ophođenja odgajatelja prema djeci uvelike je važan upravo radi opsežnog broja sati za kojega je dijete u vrtiću bez roditelja. Prema autoru Fraire i sur. (2013) doznajemo kako su odgajatelji u životu djeteta "zamjena" ili alternativni skrbnici koji upotpunjuju odnos roditelj – dijete. Odnos odgajatelje – dijete poseban je jer obje strane uvelike doprinose odnosu.

Autorica Tatalović Vorkapić (2017) smatra kako su socijalna podrška i emocionalna sigurnost ostvarive samo ako se razvije bliska i kvalitetna interakcija između odgajatelja i djeteta.

Kako bi se sveobuhvatna saznanja i zaključci povezani s odnosima odgajatelj – dijete mogli dodatno proširiti i podrobnije koristiti, prilikom istraživanja korisno je upotrebljavati STRS ljestvicu (eng. *Student-Teacher Relationship Scale*). Primarna svrha ove ljestvice je omogućiti procjenu odnosa, osjećaja i ponašanja roditelja i odgajatelja s određenim djetetom (Fraire i sur., 2013). STRS skala sastoji se od 15 čestica koje se mogu podijeliti na dvije zasebne dimenzije kojima se potom procjenjuje odnos odgajatelj – dijete ili roditelj – dijete. Bliskost označava prva dimenzija sa 7 čestica, dok se druga odnosi na konflikt i čini je 8 čestica. Valja istaknuti kako se odnos procjenjuje pomoću Likertove skale od jedan do pet (Tatalović Vorkapić, 2017).

VAŽNA ULOGA OBITELJI PRI PRIJELAZU

Wagner Jakab (2008) obitelj definira kao prvu društvenu zajednicu djetetas kojom se susreće, u kojoj postiže prve oblike socijalizacije i sam proces odgoja, prije neposrednog ulaska u ustanovu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Obitelj kao takva vezuje se uz različite aspektesocijalnih i emocionalnih karakteristika djeteta. Djeca svoje emocije i oblike ponašanja grade i stvaraju modificirajući, oponašajući i razlikujući različite obrasce ophođenja prema drugima te tako grade i usvajaju vlastite, obiteljske obrasce ponašanja (Brajša-Žganec, 2003). Već pri rođenju djeca imaju izražen i intenzivan dodir s okolinom. Postaju sve spremnija uočavati, raspoznavati i na neki način kontrolirati svoje emocije u interakciji s drugima. Prema Brajša-Žganec (2003) intenzitet i količina te način djetetova reagiranja na određenu emociju, pod snažnim je utjecajem temperamenta djeteta. Smatra se da se ondje može vidjeti kolika je djetetova sposobnost reguliranja njegovih emocija, točnije reakcija na emociju. Prema svemu navedenom može se reći kako kultura obitelji ima veoma velik značaj na djecu (Višnjić-Jevtić i sur. 2018). Uzroci i posljedice određenog ponašanja vrlo često nemaju jasan i razumljiv slijed kao što katkad jednaka ponašanje ne rezultiraju jednakim ishodima. Prilikom socijalizacije emocija, dijete se nerijetko trudi prilagoditi obiteljskoj kulturi i obrascima ponašanja.

Gledajući emocije djeteta pri prijelazu iz obitelji u vrtić osvrćemo se na sami proces djetetovih sposobnosti samoregulacije vlastitih emocija (Brajša-Žganec, 2003). Prilikom takvog promatranja, nužno je uvidjeti odabire li i kontrolira li dijete svoje ponašanje, svoje emocije. Sam proces prijelaza i promjene svoje poznate okoline, za dijete može predstavljati veoma nelagodan proces za vrijeme kojeg do izražaja najčešće dolazi splet negativnih emocija (tuga, plač, ljutnja, strah...) što označuje djetetovu samoregulaciju emocija. Prema Brajša-Žganec (2003), smatra se kako navedene emocije i njihova samoregulacija proizlaze iz prethodnog iskustva istog ili sličnog karaktera ponašanja, stečenim znanjima te biološkim čimbenicima. Valja imati na umu kako će dijete na teži način savladati pravila i oblike ponašanja unutar svoje nove odgojno-obrazovne skupine zajedno s uvriježenim običajima ukoliko nije usvojilo raspoznavati i razumijevati emocije koje ga okružuju. Stoga potrebno je istaknuti kako je adaptivni potencijal svakog člana obitelji zajedno s okolinom u kojoj obitelj živi međusobnoj neizbježnoj korelaciji (Wagner Jakab, 2008). Time se doista može osvijestiti kolika je uloga obitelji pri prijelazu djece iz obiteljskog okruženja u vrtićko.

VAŽNOST PRIJELAZNIH OBJEKATA

Prijelaz je usko povezan s prijelaznim objektima definiranim kao: *“Predmet, obično mekana igračka, koju odabere dojenče ili dijete. Nezamjenjiv, predmet je prožet djetetovim osjećajima i doživljajem njegovog primarnog skrbnika. Dijete koristi prijelazni objekt kako bi pomoglo prijelazu iz primarne ovisnosti u neovisnost”* (Wilson i Robinson, 2002, 861).

Britanski pedijatar i psihoanalitičar Winnicott (1953) posvetio je svoj istraživački rad prijelazima i prijelaznim objektima. Utvrdio je kako djeca imaju snažnu potrebu za posjedovanjem određenog predmeta, posebno tijekom odvajanja od skrbnika (Winnicott, 1953; prema Tatalović Vorkapić, 2022). Time se može zaključiti kako takav prijelazni objekt ima simboličku ulogu u postizanju kontinuiteta bliskosti s roditeljem tijekom izazovnih situacija razdvajanja. Najčešće ističe mekane igračke kao što su plišanči ili slične igračke, ili deke ili drugi mekani materijali koji zadržavaju djetetu poznat miris i pružaju veliku utjehu.

Prijelazni objekti imaju značajnu ulogu u psihološkom razvoju i dobrobiti djece, sa svrhom olakšavanja procesa individuacije zamjenom primarnog skrbnika i olakšavanja odvajanja unutar razvojnog razdoblja autonomije i njezinog sukoba s djetetovom ovisnošću (Mahler, 1972). Važno je naglasiti značaj prijelaznih objekata s obzirom na njihov dugoročni učinak na mentalno zdravlje i dobrobit adolescenata. Studija koju su proveli Bachar i suradnici (1998) otkrila je da su oni sudionici koji su prijavili čestu upotrebu prijelaznih objekata i visoku razinu privrženosti također pokazali optimalnu povezanost s majkom i višu razinu dobrobiti (Bachar i sur., 1998. prema Tatalović Vorkapić, 2022).

Predmeti poput igračaka, duda ili krpica djeci pružaju dodatan osjećaj ugodne i sigurnosti (Rončević, 2006). Djeci takvi predmeti predstavljaju povezanost s obitelji i njihovim domom te svaki izostanak istog kod djece može izazvati nelagodu, strah i tugu.

Prema istraživanju Tatalović Vorkapić (2022) provedenom na uzorku od 287 različitih odgajatelja diljem Hrvatske, utvrđeno je pozitivno iskustvo i stav prema prijelazu kao i sama važnost proučavanja istog te značajna uloga prijelaznih objekata kod djece tijekom djetinjstva. Također, mekane igračke navode se kao najčešće korišteni prijelazni objekt zatim deke i jastuci te dude i bočice. Važnost pri odabiru prijelaznog objekta svakako polazi i od osjetila koje diktiraju isto, prema Klarić (2013) dodir se navodi kao veoma bitan osjećaj kada je riječ o prijelaznim objektima kod djece rane dobi (Tatalović Vorkapić, 2022). Mekani predmeti nerijetko su odabir djece i u kasnijoj dobi, a ne samo tijekom ranog perioda, jer djeci

omogućavaju ugodu i mirnoću pri odlasku na spavanje. Ovim istraživanjem prikazana su različita iskustva te je u većini slučajeva prisutan pozitivan stav povezan s prijelazom i korištenjem prijelaznih objekata.

Istaknuto istraživanje koje govori o perspektivi djece, roditelja i odgajatelja o organizaciji prijelaza iz obiteljskog doma u dječji vrtić tijekom pandemije koronavirusa usporedno s iskustvom organizacije prije pandemije. Istraživanje je također osmišljeno u svrhu projekta "*Dobrobit djece u prijelaznim životnim periodima: Empirijska provjera Ekološko-dinamičkog modela*" poput ovog završnog rada. Ovo istraživanje istaknulo je osobito zadovoljstvo suradnje roditelja i odgajatelja s dječjim vrtićem kao i vedrine i sveobuhvatnog zadovoljstva u radom. Roditelji i odgajatelji istaknuli su dobre i loše strane organizacije prijelaza prilikom pandemije zadržavši vedrinu i optimističnost. Većina roditelja ističe pozitivan ishod, odnosno uspješnu prilagodbu na nove prostore, točnije prostore ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Ovaj rad svoje zaključke temelji na činjenici kako promjene donose izazove u životu svake individue no jednako tako predstavljaju sastavni dio iste. Stres, nelagoda i nesigurnost osobine su koje nerijetko sačinjavaju period prijelaza, no k tomu je vrijeme pandemije prirodno priskočilo u susret te dodatno potencijalno otežao adaptaciju na novu sredinu. Prema suvremenom ekološko-dinamičkom modelu tranzicije u radu se ističe velika važnost međuljudskih odnosa u kulturi u kojoj se dijete razvija, raste i živi (Staric, 2021).

CILJ ISTRAŽIVANJA, PROBLEMI I HIPOTEZE ISTRAŽIVANJA

S obzirom na to da prijelazni objekti predstavljaju jedan od sastavnih dijelova cjelokupnog procesa prijelaza i prilagodbe tijekom rane, predškolske i školske dobi u kontekstu olakšavanja prijelaza iz obitelji u vrtić/školu, iznimno je važno proučiti percepciju roditelja o njihovoj važnosti i primjeni, što je ujedno bio i cilj ovog istraživanja. Polazeći od ovog cilja, postavljen je sljedeći istraživački zadatak:

- 1) Primjenom ankete ispitati percepciju roditelja o važnosti i primjeni prijelaznih objekata njihove djece rane i predškolske dobi.

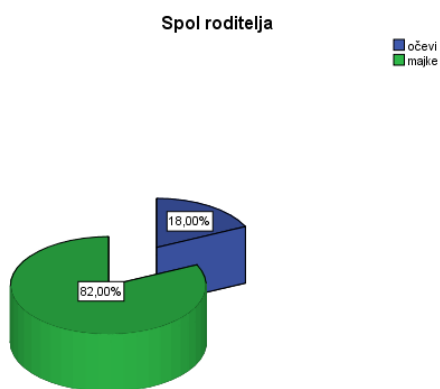
S obzirom na prethodna istraživanja i prikazan teorijski model, očekuje se da će roditelji pokazati pozitivnu percepciju o prijelaznim objektima u kontekstu njihove važnosti, te da će izvijestiti o učestalosti i važnosti korištenja različitih prijelaznih objekata svoje djece.

METODA

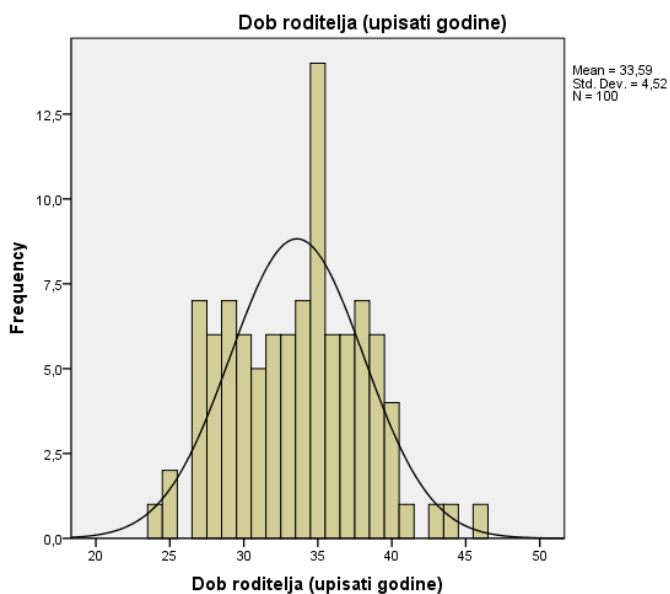
Ispitanici

Na prigodno odabranom uzorku roditelja u ustanovi za rani i predškolski odgoj i obrazovanje u općini Lovran, ukupno je sudjelovalo 100 roditelja (N=100). Prema spomenutim ispitanicima, očeva je bilo 18 (N=18), dok je majki bilo 82 (N=82), što je prikazano na Slici 1. Prosječna dob roditelja iznosila je 34 godine (M=33,6, SD=4,52) čiji je raspon godina bio od 24 do 46 (Slika 2).

Slika 1: Raspodjela roditelja prema spolu

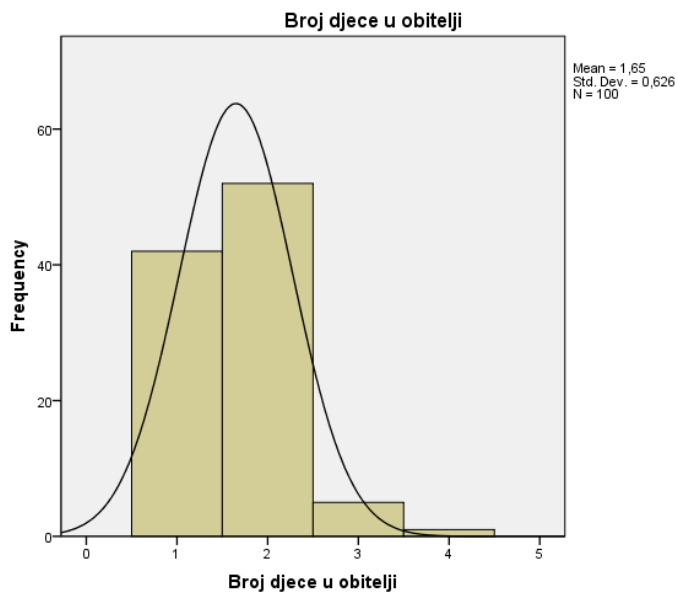

Slika 2: Dob roditelja

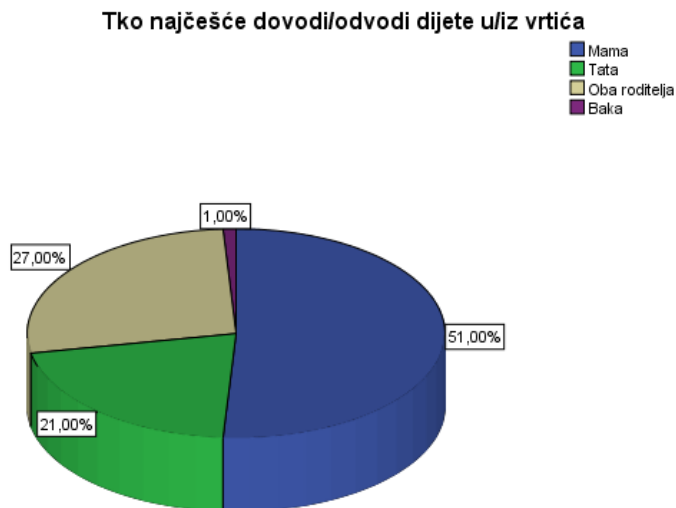

Slika 3 prikazuje kako unutar 42 obitelji živi jedno dijete, 52 obitelji imaju dvoje djece, petero obitelji ima troje, a četvero djece samo jedna obitelj, a prosječno u ovom uzorku je dvoje djece ($M=1,65$, $SD=0,6$, raspon od 1 do 4). Čak 51 dijete u vrtić i iz vrtića dovodi i odvodi majka, 21 dijete dovodi i odvodi u i iz vrtića otac, u 27 slučajeva javlja se kombinacija majke i oca, dok samo jedno dijete u i iz vrtića dovodi i odvodi baka. (Slika 4).

Slika 3: Broj djece u obitelji

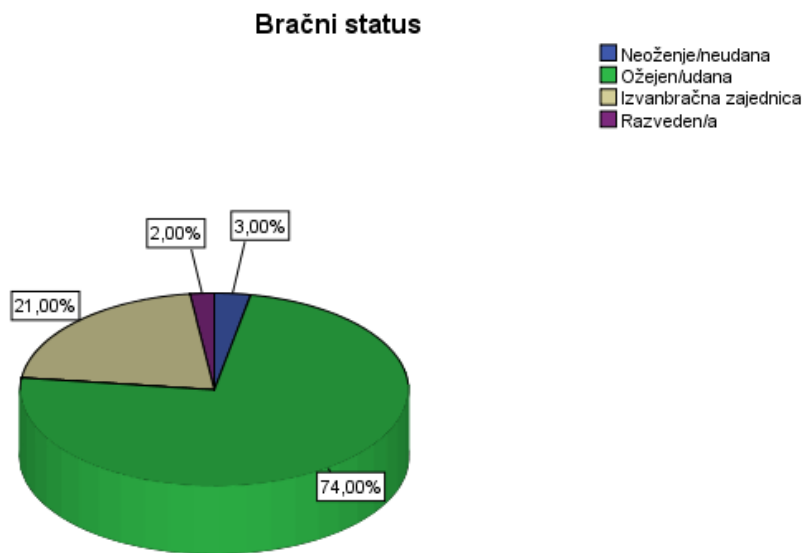

Slika 4: Tko najčešće dovodi dijete u/iz vrtića

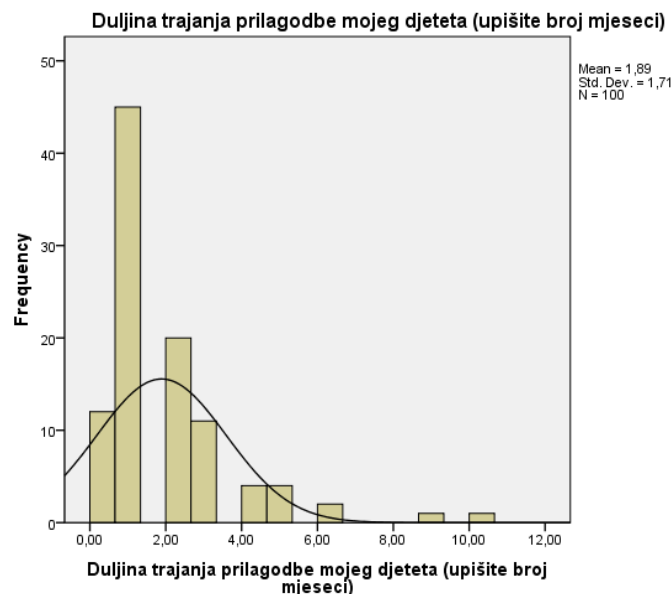

Troje roditelja je neoženjeno/neudato, 74 roditelja je oženjeno/udato, 21 roditelj živi u izvanbračnoj zajednici te je dvoje roditelja razvedeno. Niti jedan ispitanik roditelj nije udovac/udovica (Slika 5). Prema prikupljenim podacima, duljina trajanja prilagodbe djece odabranih ispitanika kretala se u rasponu od nula mjeseci do 10 mjeseci ($M=1,89$, $SD=1,71$) što je vidljivo na Slici 6.

Slika 5: Bračni status roditelja

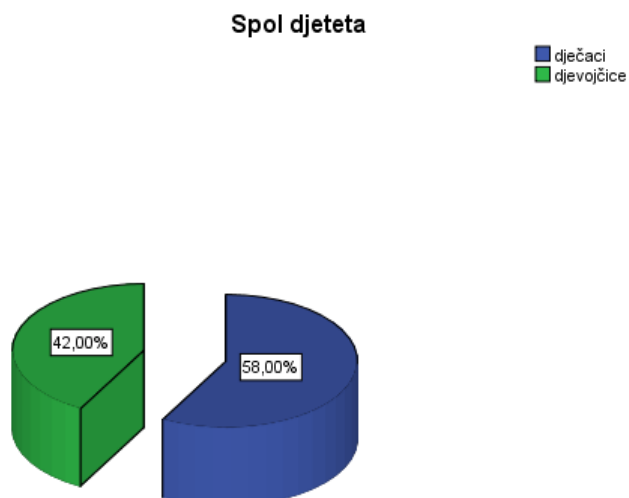
Slika 6: Duljina trajanja prilagodbe djece

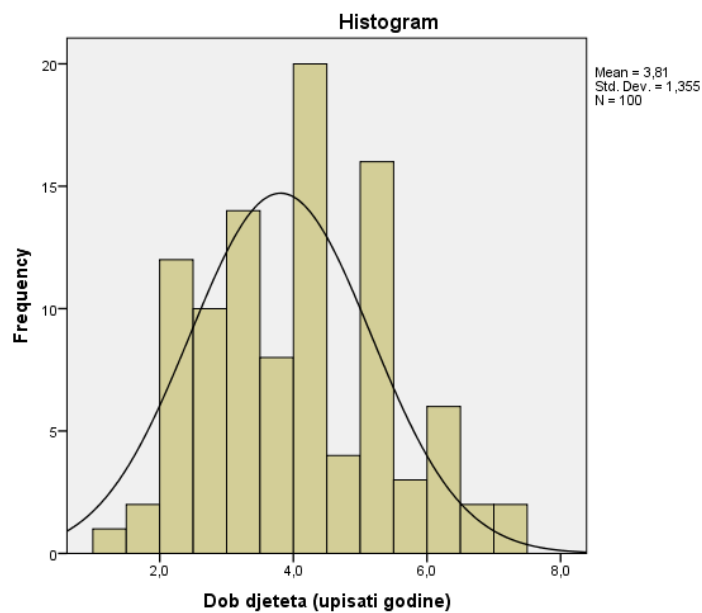

Kako je odabrani uzorak roditelja bio $N=100$, tako je i broj djece $N=100$. Dječaka ima 58 ($N=58$), dok je djevojčica 42 ($N=42$) (Slika 7). Prosječna dob djece iznosila je 4 godine ($M=3,81$, $SD=1,36$) u rasponu od 1 do 7 godina. Samo jedno dijete prema ispitanicima ima teškoću u razvoju (Slika 8).

Slika 7: Spol djece

Slika 8: Dob djece

Mjerni instrument

U svrhu ovog istraživanja kreirana je anketa za roditelje temeljem postavljenog cilja istraživanja. Anketa je osmišljena i izrađena pomoću Google obrasca. Uvodni dio ankete sadržavao je uputu za roditelje:

Poštovani roditelji,

molim Vas za sudjelovanje u okviru mog završnog rada kojega provodim na Učiteljskom fakultetu u Rijeci. Cilj ovog rada je ispitati važnost prijelaznih objekata iz Vaše perspektive. Budući da se radi o Vašim stavovima, nema točnih i netočnih odgovora. Molim Vas da budete što iskreniji jer će prikupljeni podaci značajno doprinijeti unaprjeđenju prakse.

Definicija prijelaznog objekta je: To je najčešće neka mekana, plišana igračka, ili predmet koju dijete samo odabere. Radi se o predmetu ili igrački uz koji je dijete jako vezan, prožet je djetetovim osjećajima i doživljajem njegovog/njezinog primarnog skrbnika. Dijete koristi prijelazni objekt kako bi mu/joj pomoglo u prijelazu iz primarne ovisnosti u neovisnost, te je često izvor utjehe (Wilson i Robinson, 2002).

Zahvaljujem se na Vašem vremenu i sudjelovanju.

Anketa se sastojala od 29 tvrdnji, Prvih 26 tvrdnji ispitanici su se ispitivali prema Likertovoj skali od pet stupnjeva (*1=Potpuno se ne slažem, 2=Djelomično se ne slažem, 3=Možda, 4=Djelomično se slažem, 5=Potpuno se slažem*).

Na pitanje *Odaberite uz koji osjet je najviše vezana ugoda koju prijelazni objekt pruža Vašem djetetu*, roditelji su morali odabrati *miris, okus, dodir, vid ili sluh*. Posljednja dva pitanja bila su otvorenog tipa, *Kada bi postojao idealni prijelazni objekt, kakav bi prema vašem mišljenju on trebao biti? Opišite, molim vas.* i *Molim vas navedite sve prijelazne objekte koje je Vaše dijete imalo do sada:*, ispitanici su na ova pitanja trebali dati duži odgovor.

Postupak

Završni rad na zadanu temu provodio se ujedno i kao dio projekta *Dobrobit djece u prijelaznim životnim periodima: empirijska provjera ekološko-dinamičkog modela* sufinanciranog od strane Sveučilišta u Rijeci. Nakon konzultacija s mentoricom prof. dr. sc. Tatalović Vorkapić, krajem

ožujka te početkom travnja započet je intenzivniji rad na izradi nacrtu i dogovora oko samog završnog rada. Nakon pripremljenog i potpisanog službenog dopisa od strane Fakulteta, upućen je telefonski poziv ravnateljici Dječjeg vrtića Opatija u svrhu dogovora za usmene konzultacije i provedbu istraživanja. Ovaj je dječji vrtić odabran temeljem prethodne uspješne suradnje. Ravnateljica vrtića odredila je termin usmenih konzultacija gdje je donesen dopis kao i upute za roditelje u sudjelovanju popunjavanja online ankete. Dogovoren je način provođenja istraživanja u prostorima dječjeg vrtića općine Lovran. Omogućen je ulaz u deset odgojno-obrazovnih skupina. Dolaskom u vrtić odgajateljice su bile upoznate s uputama i načinom na koji će biti provedene online ankete. Razgovorom s odgajateljicama, dogovoreno je kako će jedna od odgajateljica proslijediti poveznicu svim kolegicama odgajateljicama kako bi one isti mogli proslijediti u Viber grupe s roditeljima pojedinih odgojno-obrazovnih skupina. Svaka odgojno-obrazovna skupina u vrtiću ima svoju Viber grupu kao medij prijenosa poruka, važnih obavijesti i općenito komunikacije između roditelja i odgajateljica. Online metodom popunjavanja ankete, roditelji su istu ispunjavali do kraja svibnja te je potom učinjena obrada podataka spomenute ankete. Prikupljeni su podaci obrađeni u Excel-u računanjem aritmetičke sredine, standardne devijacije, te minimuma i maksimuma utvrđenih rezultata.

REZULTATI I RASPRAVA

Prikupljeni podaci obrađeni su na deskriptivnoj razini uključujući parametre: aritmetičku sredinu (M), standardnu devijaciju (SD) i raspon rezultata što je vidljivo u *Tablici 1*.

Tablica 1: Prikaz aritmetičkih sredina (M), standardnih devijacija (SD) i raspona rezultata (RASPON) za svaku tvrdnju primijenjene online ankete

PITANJA	M	SD	RASPON
Moje dijete slabije sudjeluje u interakcijama s ostatkom odgojno-obrazovne skupine ukoliko izostaje prijelazni objekt.	2,30	1,13	1-5
Puno puta smo se vraćali kući po prijelazni objekt i nosili ga sinu/kćeri jer je jako bilo tužno i/ili frustrirano bez njega.	2,33	1,30	1-5
Ako negdje odlazimo, u vrtić ili negdje drugdje, i ako zaboravimo uzeti prijelazni objekt, moje se dijete jako uznemiri.	2,52	1,21	1-5
Moje dijete više plače kada nema prijelazni objekt sa sobom.	2,67	1,27	1-5
Moje dijete se osjeća loše (mrzovoljno je, plače, ne surađuje) ukoliko ne donosi svoj prijelazni objekt sa sobom u jaslice, vrtić, onda kada želi.	2,84	1,21	1-5
Moje dijete je otvorenije za interakciju i radije se igra s vršnjacima ukoliko je njegov/njezin prijelazni objekt s njim/njome u jaslicama/vrtiću.	2,89	1,25	1-5
Tijekom pandemije donošenje prijelaznih objekata je bilo otežano ili potpuno zabranjeno, radi čega su prijelazi bili otežani.	2,93	1,37	1-5
Lakše uspostavljam i održavam komunikaciju sa svojim djetetom ako tijekom prijelaza i prilagodbe nosi sa sobom svoj prijelazni objekt.	3,07	1,29	1-5
Prijelazni objekti su vrlo često neki odjevni predmeti koje dijete donosi od kuće.	3,13	1,18	1-5
Moje dijete nerado dijeli svoj prijelazni objekt s drugima.	3,27	1,30	1-5
Kada je moje dijete krenulo u jaslice/vrtić prilagodba je bila brza.	3,66	1,25	1-5
Mekane igračke ili tzv. plišanci vrlo su često prijelazni objekt.	3,91	1,07	1-5
Ja sam kao roditelj jako svjestan/na važnosti korištenje prijelazno objekta kod mog djeteta.	3,93	1,15	1-5
Prijelazni objekti su djeci jako važni tijekom prijelaza i prilagodbe	3,97	1,15	1-5
Prijelazni objekti su vrlo često omiljene igračke djece.	4,04	0,98	1-5
Tijekom prijelaza i prilagodbe s djecom u skupini trebaju raditi oba odgajatelja cijelo vrijeme.	4,06	1,01	1-5
Prijelazni objekti su jako važni za kvalitetan i lakši prijelaz i prilagodbu djeteta u jaslicama/vrtiću.	4,09	1,13	1-5
Prijelazni objekti su najveća utjeha djetetu pri odlasku na spavanje ili kada	4,10	1,01	1-5

doživljava neku negativnu emociju (kada je tužno ili mu nedostaju roditelj/i).			
Prijelazni objekti su vrlo često neki predmeti koji djetetu čine ugodu (duda varalica, boca za hranjenje i slično),	4,12	1,05	1-5
Za kvalitetan prijelaz i prilagodbu djeteta u jaslicama/vrtiću ključan je odnos koje dijete ima sa mnom (roditeljem), tj. kakvu je privrženost razvilo prema meni.	4,19	0,96	1-5
Zadovoljan/na sam sa kvalitetom prilagodbe moga djeteta u vrtiću.	4,21	0,94	1-5
Za kvalitetan prijelaz i prilagodbu mojeg djeteta u jaslicama/vrtiću ključna je dobra organizacija rada vrtića.	4,21	1,03	1-5
Kada dijete ima svoj prijelazni objekt, brže se umiri i bolje se osjeća u nepoznatoj okolini.	4,23	0,98	1-5
Mislim da bi vrtići uvijek trebali dozvoliti da dijete donosi sa sobom u vrtić svoj prijelazni objekt.	4,26	1,08	1-5
Prijelazni objekti daju osjećaj sigurnosti i ugone u novoj, nepoznatoj situaciji kod djece.	4,28	0,91	1-5
Moje dijete je sretno i zadovoljno u vrtiću.	4,46	0,83	1-5
Za kvalitetan prijelaz i prilagodbu djeteta u jaslicama/vrtiću ključno je da odgajateljice dobro upoznaju svako dijete koje je upisano.	4,64	0,81	1-5
Jako je važno ostvariti kvalitetnu suradnju s odgajateljima u grupi u koju se upisalo moje dijete.	4,70	0,70	1-5
UKUPNO:	3,69	0,68	1,83-4,79

Prosječni odgovori roditelja upućuju kako na tvrdnje nisu odgovarali s *Potpuno se ne slažem*, no u ovom istraživanju odgovorili su na tripostavljena pitanja s *Djelomično se ne slažem*, ona su: *Moje dijete slabije sudjeluje u interakcijama s ostatkom odgojno-obrazovne skupine ukoliko izostaje prijelazni objekt. Puno puta smo se vraćali kući po prijelazni objekt i nosili ga sinu/kćeri jer je jako bilo tužno i/ili frustrirano bez njega*, te tvrdnju *Ako negdje odlazimo, u vrtić ili negdje drugdje, i ako zaboravimo uzeti prijelazni objekt, moje se dijete jako uznemiri*. Drugim riječima, roditelji ističu kako nisu osjetili potrebu te stvaranje nelagode kod njihove djece ukoliko je postojao trenutak izostanka prijelaznog objekta u odgojno-obrazovnoj skupini ili na bilo kojem prostoru izvan obiteljskog doma, nisu imali potrebu vratiti se po isti, te niskom slaganju s tvrdnjom o uznemirenosti djeteta ukoliko se negdje otiđe a zaboravi se prijelazni objekt.

Odabrana skupina roditelja koja je odabrala odgovoriti na tvrdnje s *Možda* odnosilo se na *Moje dijete više plače kada nema prijelazni objekt sa sobom., Moje dijete se osjeća loše (mrzovoljno*

je, plače, ne surađuje) ukoliko ne donosi svoj prijelazni objekt sa sobom u jaslice, vrtić, onda kada želi., Moje dijete je otvorenije za interakciju i radije se igra s vršnjacima ukoliko je njegov/njezin prijelazni objekt s njim/njome u jaslicama/vrtiću., Tijekom pandemije donošenje prijelaznih objekata je bilo otežano ili potpuno zabranjeno, radi čega su prijelazi bili otežani., Lakše uspostavljam i održavam komunikaciju sa svojim djetetom ako tijekom prijelaza i prilagodbe nosi sa sobom svoj prijelazni objekt., Prijelazni objekti su vrlo često neki odjevni predmeti koje dijete donosi od kuće., Moje dijete nerado dijeli svoj prijelazni objekt s drugima.

Valja istaknuti kako su roditelji odabrali odgovore koji upućuju kako se njihova djeca možda ponekad osjećaju uznemireno, uplakano, mrzovoljno te ne suradnički nastrojeno ukoliko je prisutna odsutnost njihovog prijelaznog objekta (spominje se i razdoblje pandemije koronavirusa gdje je donošenje prijelaznog objekta znalo biti i zabranjeno), odnosno smatraju kako se možda njihova djeca osjećaju sigurno i zadovoljno te spremno na komunikaciju i socijalnu interakciju s vršnjacima ukoliko je njihov prijelazni objekt u blizini. Prema istraživanju Staric (2021) možemo iščitati kako su također u spomenutom istraživanju roditelji isticali nemogućnost nošenja prijelaznog objekta u vrtić uz najčešći odgovor, „*Nismo smijeli nositi prijelazni objekt zbog pandemije.*“

Tvrđnje na koje su odabrani ispitanici odgovorili s *Djelomično se slažem* bili su prisutni u većini istraživanja, ona su: *Kada je moje dijete krenulo u jaslice/vrtić prilagodba je bila brza., Mekane igračke ili tzv. plišanci vrlo su često prijelazni objekt., Ja sam kao roditelj jako svjestan/na važnosti korištenje prijelazno objekta kod mojeg djeteta., Prijelazni objekti su djeci jako važni tijekom prijelaza i prilagodbe, Prijelazni objekti su vrlo često omiljene igračke djece., Tijekom prijelaza i prilagodbe s djecom u skupini trebaju raditi oba odgajatelja cijelo vrijeme., Prijelazni objekti su jako važni za kvalitetan i lakši prijelaz i prilagodbu djeteta u jaslicama/vrtiću., Prijelazni objekti su najveća utjeha djetetu pri odlasku na spavanje ili kada doživljava neku negativnu emociju (kada je tužno ili mu nedostaju roditelj/i)., Prijelazni objekti su vrlo često neki predmeti koji djetetu čine ugodu (duda varalica, boca za hranjenje i slično)., Za kvalitetan prijelaz i prilagodbu djeteta u jaslicama/vrtiću ključan je odnos koje dijete ima sa mnom (roditeljem), tj. kakvu je privrženost razvilo prema meni., Zadovoljan/na sam sa kvalitetom prilagodbe moga djeteta u vrtiću., Za kvalitetan prijelaz i prilagodbu mojeg djeteta u jaslicama/vrtiću ključna je dobra organizacija rada vrtića., Kada dijete ima svoj prijelazni objekt, brže se umiri i bolje se osjeća u nepoznatoj okolini., Mislím da bi vrtići uvijek trebali*

dozvoliti da dijete donosi sa sobom u vrtić svoj prijelazni objekt., Prijelazni objekti daju osjećaj sigurnosti i ugođe u novoj, nepoznatoj situaciji kod djece., te Moje dijete je sretno i zadovoljno u vrtiću. Drugim riječima, izrečeno je kako su roditelji svjesni važnosti prijelaznih objekata kod njihove djece kao i pozitivna slika o prijelazu njihove djece. Također, spominje se važnost prisutnosti oba roditelja prilikom prijelaza kao i podrška odgajatelja u cjelokupnom procesu te same ustanove za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Djelomično slaganje povezano je i s materijalima od kojih su najčešće izrađeni prijelazni objekti, kao i s umirujućom ulogom prijelaznog objekta tijekom prijelaza. Najvišu procjenu o ovoj kategoriji roditelji su pridali tvrdnji da je njihovo dijete sretno i zadovoljno u vrtiću.

Potpuno se slažem odgovori su na koja su roditelji odgovorili za dvije tvrdnje u online anketi *Za kvalitetan prijelaz i prilagodbu djeteta u jaslicama/vrtiću ključno je da odgajateljice dobro upoznaju svako dijete koje je upisano. i Jako je važno ostvariti kvalitetnu suradnju s odgajateljima u grupi u koju se upisalo moje dijete.* u kojima su roditelji izrazili važnost kvalitetne suradnje s odgajateljima odgojno-obrazovne skupine unutar kojeg dijete proživljava trenutke prijelaza.

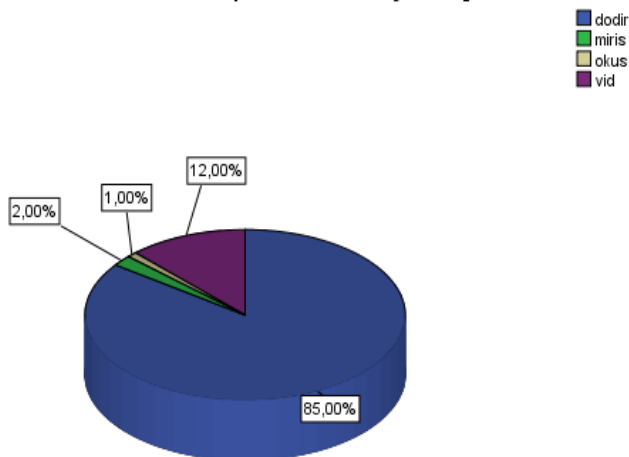
Prema *Tablici 1* vidimo kako roditelji pridaju važnost prijelaznim objektima jer je prosječna vrijednost $M=3,69$ ($SD=0,67$) što nam kazuje kako se u prosjeku *roditelji djelomično slažu* s anketom te je isto bilo i očekivano u samoj hipotezi istraživanja.

Preostale tri tvrdnje ankete za roditelje, kvalitativno su obrađene i one su *Odaberite uz koji osjet je najviše vezana ugoda koju pruža prijelazni objekt pruža Vašem djetetu.; Kada bi postojao idealni prijelazni objekt, kakav bi prema vašem mišljenju on trebao biti? Opišite, molim vas., Molim vas navedite sve prijelazne objekte koje je Vaše dijete imalo do sada:.*

Kada je riječ o prvoj kvalitativno obrađenoj metodi ispitivanja važnosti osjeta prijelaznih objekata kod njihove djece, *Odaberite uz koji osjet je najviše vezana ugoda koju pruža prijelazni objekt pruža Vašem djetetu:.* utvrđeno je kako je najveći broj roditelja odabrao dodir kao osjet koji u najvećoj mjeri pruža ugodu njihovom djetetu (*Slika 9*). Time je potvrđena i hipoteza istraživanja.

Slika 9: Važnost osjeta kod prijelaznih objekata

[Odaberite uz koji osjet je najviše vezana uroda koju pruža prijelazni objekt pruža Vašem djetetu:]

Nakon dodira, prema važnosti slijedi vid, potom miris te okus (*Slika 8*). Niti jedan roditelj nije odabrao sluh. Jednako tako, u radu i istraživanju Tatalović Vorkapić (2022), niti jedan od roditelja koji su sudjelovali u rješavanju ankete nije odabrao sluh kao osjetilo koji omogućuje ugodu i sigurnost, dok je najveći broj odabralo dodir jednako kao i u ovom istraživanju.

Posljednje dvije tvrdnje, ujedno i tvrdnje otvorenog tipa analizirane su prema utvrđenim frekvencijama. *Kada bi postojao idealni prijelazni objekt, kakav bi prema vašem mišljenju on trebao biti? Opišite, molim vas. te Molim vas navedite sve prijelazne objekte koje je Vaše dijete imalo do sada:*

Tablica 2: Idealni prijelazni objekti prema uzorku ispitanika

Prijelazni objekt	Frekvencija
Plišanac	27
Krpica ili tetra pelena	17
Udoban, mekan, malen, lagan, lako periv i prenosiv	17

Idealan je svaki onaj koji djetetu pruža utjehu i koji mu je važan.	11
Igračke	9
Nema ga.	6
Autić, bager, kamion	5
Tješilica	5
Dekica	5
Dekica i duda	4
Tvrda beba	3
Ne znam.	3
Boca	2
Jastuk	2

Prema *Tablici 2* vidimo kako je prema roditeljima koji su sudjelovali u ovom istraživanju idealan prijelazni objekt, čak u N=27 slučajeva plišanac, potom slijede krpice i tješilice te svi mekani, ugodni lagan i lako perivi materijali. Nekolicina je istaknula kako idealnog prijelaznog objekta nema (N=6) ili kako ne znaju (N=3) koji bi predmet predstavljao idealni prijelazni objekt. Jednako tako, prema istraživanju Tatalović Vorkapić (2022) vidimo kako su mekani materijali, posebice plišanci također predstavljali najbolju utjehu djeci odabranih ispitanika.

Tablica 3: Svi prijelazni objekti koje je dijete ispitanika imalo do sada

Prijelazni objekti	Frekvencija
Plišanac (medo, zeko, jednorog, konj, psić, dupin i slično)	24
Nije imalo prijelazni objekt.	17
Duda	14
Deka	10
Krpica, tješilica	10
Auto bager	9
Igračke	9
Boca	2
Beba (barbika ili tvrda beba)	4
Jastuk	1

Najviše roditelja odgovorilo je kako je prijelazni objekt u životu njihova djeteta bio plišanac (medo, zeko, jednorog, konj, psić, dupin i slično) (N=24). Zanimljivo je kako čak 17 ispitanika kazuje kako njihovo dijete nije imalo prijelazni objekt (Tablica 3). Također, korištenje duda kao prijelaznog objekta (N=14) nije nimalo iznenađujuće jer djeca rane dobi oralnom stimulacijom smanjuju razinu stresa i time olakšavaju odvajanje od majke, a ova vrsta stimulacije je jedna od najčešćih (Gulerce 1991 prema Tatalović Vorkapić, 2022).

ZAKLJUČAK

Cilj ovog istraživanja bio je proučiti važnost i primjenu prijelaznih objekata iz perspektive roditelja u trenucima cjelokupnog procesa prijelaza i prilagodbe tijekom rane, predškolske i školske dobi u kontekstu olakšavanja prijelaza iz obitelji u vrtić/školu. Koristeći anketu osmišljenu u svrhu ovog završnog rada, zadatak je bio ispitati percepciju roditelja o važnosti i primjeni prijelaznih objekata njihove djece rane dobi. Prema dobivenim rezultatima ankete dalo bi se zaključiti kako su stavovi roditelja pozitivni te su kroz njihova djelomična slaganja naglašena pozitivna iskustva s prijelaznim objektima kao i njihova značajna važnost u trenucima prilagodbe na novu okolinu, odnosno vrtić. Roditelji su isticali čestu, svakodnevnu upotrebnost prijelaznih objekata u periodu prijelaza te također njihovu svrsishodnost i olakšavanje cjelokupnog procesa. Ovim podacima može se reći kako je provedenim istraživanjem hipoteza u potpunosti potvrđena.

S obzirom na vrlo mali broj istraživanja koji govore o prijelazu i prilagodbi djeteta na dječji vrtić ili novu okolinu u cijelosti, doprinos ovog rada vidim u kontekstu proširivanja znanja i dijeljenja iskustava roditelja djece rane dobi. Svojom raznolikošću uvelike će pridonijeti napretku odgojno-obrazovne prakse. Sam proces prilagodbe velik je korak u životu svakog djeteta te bi se prema istom trebalo odnositi s velikom količinom poštovanja i razumijevanja.

„Djetinjstvo je proces koji se kontekstualizira uvijek u relaciji određenog prostora, vremena i kulture te varira s obzirom na različitost uvjeta i kulture u kojima se događa.“ (NKRPOO, 2014:3). Prema tome, valja imati na umu kako ne postoji “univerzalno dijete, niti univerzalno djetinjstvo”. Svakom se djetetu valja posvetiti individualno i s poštovanjem. Djeci je potrebna podrška i osjećaj sigurnosti u trenucima prijelaza koji njima tada predstavljaju “najveći teret” i nelagodu u životu. Biti dobar odgajatelj, roditelj ili čovjek ujedno znači i osjećati, voljeti i čuti dijete.

LITERATURA

1. Ainsworth, M.D.S. (1979). Infant- Mother Attachment, *American Psychologist*, 34(10), str. 923- 937.
2. Babić, N., Irović, S. i Kuzma, Z. (1998). The implicit pedagogy and teaching. U A. Kirstensen (ur.), *European Conference on Educational Research*(str. 20-32). Ljubljana: Faculty of education University of Ljubljana.
3. Benoit, D. (2004.) Infant- Parent attachment: Definitions, types, antecedents, measurement, and outcome. *Pediatrics child health*, 9 (8), str. 541- 545.
4. Berk, L.E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
5. Brajša-Žganec, A. (2003). *Dijete i obitelj, emocionalni i socijalni razvoj*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
6. Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press.
7. Colwell, M. J. i Lindsey, E. W. (2003). Teacher–Child Interactions and Preschool Children’s Perceptions of Self and Peers. *Child Development and Care*, 173 (2–3), str. 249–258.
8. Došen-Dobud, A. (2004). *Sdjecom u jaslicama*. Zagreb: Alinea
9. Fabian, H., & Dunlop, A. W. (2002). Transitions in the early years. *London: RoultegeFalmer*.
10. Fortuna, K, L. Baor, S. Israel, A. Abadi, and A.Knafo. 2014. ‘Attachment to Inanimate Objects and Early Childcare: A Twin Study’. *Frontiers in Psychology: Personality and Social Psychology* 5: 486. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.00486>
11. Fraire, M., Longobardi C, Prino, L.E., Sclavo, E., Settanni, M (2013). *La escala*
12. Griebel W. i Niesel R. (2003). Successful Transitions: Social Competencies Help Pave the Way into Kindergarten and School. *European Early Childhood Education Research Journal*, 11 (1), 25-33.
13. Hrvatska, R. (2014). Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Preuzeto s <https://vrtic-krijesnice.zagreb.hr/UserDocsImages/Nacionalni-kurikulum-za-rani-i-predskolski-odgoj-i-obrazovanje.pdf>
14. Jukić Lušić, I. i Karabatić, Z. (2003). Olakšavanje i praćenje prilagodbe. *Dijete, vrtić, obitelj*, . 9(34), 3-9. (str. 3-9). Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak.

15. Klarin, M. (2006). *Razvoj djece u socijalnom kontekstu*. Jastrebarsko: Naklada slap.
16. Lipovac, T. (2018). *Privrženost i emocionalni razvoj*. Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Filozofski fakultet, Odsjek za psihologiju.
17. Ljubetić, M. (2012). *Nužne promjene u percepciji partnerstva obitelji i ustanove ranog i predškolskog odgoja*, Zagreb, Školska knjiga.
18. Ljubetić, M. (2014). *Od suradnje do partnerstva obitelji, odgojno-obrazovne ustanove i zajednice*. Zagreb: Element d. o. o.
19. Mahler, M. S. (1972). On the first three subphases of the separation-individuation process. *International Journal of Psycho-Analysis*, 53, 333-338.
20. Mašković, T. i sur. (2018). *Od jaslica do škole. Vodič za lakši proces prilagodbe na jaslice, vrtić i školu*. Sveta Nedjelja: Printera grupa.
21. Miljak, A. (2015). *Razvojni kurikulum ranog odgoja*. Zagreb: Mali profesor.
22. Petani, R (2011). *Odnos roditelj- dijete*. U Nove paradigme ranog odgoja (2011.) Ur.D. Maleš, Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu . Zavod za pedagogiju, str. 97- 123.
23. Reić-Ercegovac, I. (2015). *Obrasci privrženosti u ranoj dobi*. Sveučilište u Splitu, Filozofski fakultet.
24. Rimm-Kaufman, S. E., & Pianta, R. C. (2000). An ecological perspective on the transition to kindergarten: A theoretical framework to guide empirical research. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 21, 491–511.
25. Rončević, A. (2006). Najčešći problemi u vrijeme prilagodbe djece na jaslice i vrtić. *Dijete, vrtić, obitelj: Časopis za odgoj i naobrazbu predškolske djece namijenjen stručnjacima i roditeljima*, 12(45), 27-28.
26. Staric, R. (2021). Organizacija prijelaza iz obitelji u dječji vrtić tijekom pandemije Koronavirusa:perspektiva djece, roditelja i odgajatelja. Diplomski rad, Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet
27. Tatalović Vorkapić, S., Vlah, N., Vujičić, L. (2012): Osnaživanje uloge budućih odgajatelja u očuvanju mentalnog zdravlja predškolske djece: promjene studijskog programa. *Život i škola*, 28(2),130-144.
28. Tatalović Vorkapić, S. (2017). Psychometric properties of student-teacher relationship scale—short form: Croatian validation study from preschool education context. In *10th International Conference of Education, Research and Innovation*.

29. Tatalović Vorkapić, S. (2019). Children's well-being during transition periods in Croatia: The proposal of empirical validation of Ecological-dynamic model. U I Gómez Chova, L., López Martínez, A. i Candel Torres, I. (Ur.). *INTED2019 Proceedings, 13th International Technology, Education and Development Conference* (265-276). Valencia, Španjolska: IATED.
30. Tatalović Vorkapić, S. i Katić V. (2019). The challenges of transition and adaptation among early and preschool aged children from the early childhood 49 educators' perspective. U I Županić Benić M, Holz, O. i Michielsen, M. (Ur.). *Requirements and approaches for contemporary teacher training* (199-212). Beč, Austrija: Lit Verlag GmbH & Co KG Wien.
31. Tatalović Vorkapić, S. (2020). *Psihologija privrženosti i prilagodba u dječjem vrtiću – Psihologija dobrobiti djece vol. 1*. Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet u Rijeci, Rijeka.
32. Tatalović Vorkapić, S. (2022). A Retrospective Study on Transitions and Transitional Objects. *Prehodi v različnih socialnih in izobraževalnih okoljih* (pp.15-32). <https://www.hippocampus.si/ISBN/978-961-293-136-0/15-32.pdf>
33. Velan, D. i Tatalović Vorkapić, S. (2020). Contextual determinants of kindergarten culture as indicators of children's well-being during their transition and adaptation. *Economic research - Ekonomska istraživanja*, 33 (1), 1182-1193.
34. Višnjic-Jevtić, A., Visković, I., Rogulj, E., Bogatić, K., Glavina, E. (2018). *Izazovi suradnje*, Zagreb:Alfa d.o.o.
35. Vujičić, L. (2011.). *Novi pristup istraživanju kulture vrtića. Nove paradigme ranog odgoja*. Zagreb: Zbornik radova. Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu – Zavod za pedagogiju.
36. Wagner Jakab, A. (2008). Obitelj - sustav dinamičnih odnosa u interakciji. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 44 (2), 119-128.
37. Wilson, A., i N. M.T. Robinson. (2002). 'Transitional Objects and Transitional Phenomena.' In *Encyclopedia of Psychotherapy 2*, edited by M. Hersen and W. H. Sledge, 861-866. Amsterdam: Elsevier.